

SZEGED MINT FÖLDESÚR

I

MIJE VAN A VÁROSNAK?

ÍRTA: MAJOR MIKLÓS

Szeged egész területe 141.775 H, ennek több, mint a fele városi birtok (71.048 H). A város számára tehát rendelkezésre állanak az eszközök, hogy olyan gazdaság- és társadalompolitikai intézkedéseket tegyen, amelyek a közérdek szempontjait érvényesítik.

Ha Szeged egész területének változását és ezen belül a városi földek, valamint a magánkézben lévő birtokok művelődési ágainak eltolódását figyelemmel kísérjük az elmúlt 35 év folyamán, igen érdekes dolgokról tesznek tanúbizonyságot a »holt« számok.

Szeged egész területe az 1885 évi országos mezőgazdasági üzemstatisztika kimutatása szerint 130.459 H. volt. Ma az 1930-as földadó hivatali kimutatás szerint 141.775 H. 11.316 H-al szaporodott tehát a föld, melyen Szeged

népe gazdálkodik. Ebből a gyarapodásból magára a városra, mint földesúrra, nagyon csekély rész esik, mindössze 1172 H.

Viszont a művelés intenzivitása tekintetében, határozottan nagyarányú fejlődés mutatkozik a városi földeken.

Mielőtt a művelési ágakban beállott változások ismertetésére térnénk át, célszerű lesz számszerű adatokkal megvilágítani a város területének tagozódását:

	1896	1930
Szántó . . .	65,595 H.	74,160 H.
Kert . . .	551 "	989 "
Rét . . .	17,689 "	17,134 "
Szőlő . . .	7,559 "	11,959 "
Legelő . . .	30,179 "	19,649 "
Erdő . . .	8,390 "	7,618 "

10

Városi földek.

	1896 ^x	1930
Szántó . . .	28,076 H.	35,517 H.
Kert . . .	407 "	467 "
Rét . . .	4,050 "	5,887 "
Szőlő . . .	2,347 "	2,342 "
Legelő . . .	15,089 "	5,924 "
Erdő . . .	7,205 "	7,513 "

Mint e rövid kimutatásból látható, a művelés intenzivitása tekintetében határozottan nagyarányú fejlődés állott be a városi földeken, míg a többiekben ez nem tapasztalható ilyen nagy mértékben.

A szántóföld, rét, kert területe gyarapodott. Ez a szaporodás leginkább a *legelők rovására* történt. A legelők a városi földeken csaknem kétharmad résszel csökkentek, de viszonylagosan kisebb arányú kevesbedés a város egész határán belül is szembetűnő. A legelők csökkenése, az egyéb művelési ágak rovására, a gazdálkodás belterjessé válásának ismertető jele. A legnagyobb szaporulat *a szántóföldek javára* mutatkozik mindenütt.

A *kerti gazdálkodás* már inkább magánföldeken terjedt el nagyobb, de még mindig nem kielégítő mértékben. Ma, amikor Európa agrárállamait a tengerentúli államok versenyrel szorongatják, az egyoldalú szemtermelés nem jelent többé szilárd alapot. Erőtéljesen kellene fejleszteni tehát a kerti gazdálkodást, az *ipari növények* és *gyümölcs* termelését. A kimutatásunk szerint, a kertgazdaság fejlesztése, illetve fejlődése, sajnos, mindössze egy pár száz holdra terjed. A városnak kellene itt jó példával előljárni. Nem értendő

ezalatt sem a *rizstermelés* és más hasonló trópusi termények kudarcot ígérő meghonosítási kísérlete. Szó lehetne inkább az elveszett délvidéki *szilvatermésünk* pótlásáról, továbbá *mezőgazdasági ipari üzemekről*, amelyek közvetlenül a mezőgazdasági termelésre támaszkodnak (szesztermelés, cukorrépa, gyümölcs-konzervipar stb.)

A szőlőművelés szintén csak a magánosok földjén talált kedvező fogadtatásra. Talán jobb így, mert a mai borkrízis aránylag inkább elviselhető a gazda, mint a bérlő részéről. Az eladási lehetőség megkönnyítése a város nemes feladata lenne.

Az erdőterület általában csökkent, viszont a város erdőállománya szaporodott. A fásításnak sokkal nagyobb lendületet kellene adni s itt is a városnak kellene kezdeményezni.

A város földjéből aránylag nagyon kevés van házikezelésben. Bérletekre oszlik fel ez a nagy birtoktest. *Az agrárpolitikusok általában helyeslik*, ha a községi birtokok hasznosítása bérleti rendszer útján történik. A birtoktalan szegény népet kell így kisbérletek útján földhöz juttatni. »Szeged bérleti politikája, szép példája a községi birtok szociális hasznosításának« (Buday László: Agrár-

politika.) A bérlők zöme (36.000) 25 évre bérlí a földet. Azonkívül 6000 bérlőnek van 10 éves szerződése. A bérlőre nézve bizonytalan rövidebérlet és az agrárpolitika által nem helyeselt örökbérlet között ez a helyes középút. Megadja a lehetőséget a bérlőnek, hogy minél becsületesebben gazdálkodjék, hiszen nemcsak magának gazdálkodik már, hanem egy felnövő nemzedéknek is. A város pedig időközönként revízió alá veheti a bérleti viszonyt. Örökbérlet (alakilag 99 év) 286, öt évre kötött bérleti szerződés 372 van. E két véglet között, a hosszabb-rövidebb időre kötött bérletek száma alul marad az ezren.

Ami a *vitézi telkeket* illeti a város nem volt nagyon bőkezű, mindössze 225 H. földet adott Felsőtanyán e hazafias célra.

II.

MIT KELLENE TENNI ?

ÍRTA: PATRIÁSZ ISTVÁN

Szeged 120.000 főt meghaladó lakosságának több, mint fele foglalkozik mezőgazdasággal. És Szeged közel, másfélszázezerholdas területének majdnem fele, 70 ezer hold a város tulajdonában van.

A főnnálló gazdasági rendet gyökeresen

megváltoztató és a magántulajdon sérthetetlenességét korlátozó törvényeket nehezen hoz meg egy föltétlenül konzervatív és az ország békéjét nagy megrázkódtatások után helyreállítani hivatott kormányzat. Mégis 1920-ban, a kommunizmus születését és bukását követő évben létre kellett jönnie az 1920. 36. t.-c.-nek, amelyik a földbirtokreformról szól.

Nagyon erős lehetett a vágy a tömegek lelkében, nagyon égető lehetett a közvélemény óhajtása, ha észrevették, teljesítették és törvénybefoglalták.

Arról lehet vitatkozni, hogy nagy céljához mindenben következetesen ragaszkodva intézkedik-e a földbirtokreform törvénye, de az vitathatatlan, hogy ez a cél nem lehet más, *mint földhöz juttatása a magyar parasztnak*, aki ezer esztendő vérével védte, verítékes munkájával művelte az ősei szerzetté földet és aki alól lassan lassan kicsúszott a talaj.

Szeged kiscigája lakosai mégsem szerezhetik meg azt, amire olthatatlan vágyakozásuk irányul, a földet, a maguk földjét, amelyből ők és utódaik nehéz munkával csikarják ki mindennapi kenyerüket. *Ne/77 szerezhetik meg, mert a Pallavicini hitbizomány és Szeged város nagykiterjedésű birtoktestei szilárdan el-*

lent állnak a nép óhajtásának, — 140.000 holdból nem jut egy talpalatnyi sem kezükbe.

A földreform ellenzői legnyomósabb érvként azt szokták fölhozni, hogy a föld korszerű kihasználását, a termelés racionalizálását és olcsóvá tételét csakis a nagybirtokrendszer mellett lehet megvalósítani, hiszen a kisbirtokosnak sohasem állhat a kellő tőke rendelkezésére. Az értékesítés nehézségei is fokozottabb mértékben állnak fenn a kisbirtokosra, mint vármegyenagyságú domíniumok tulajdonosára. Szóval: a nemzeti termelés produktívására hátrányos a föld megosztása. Ennek az érvelésnek sokban igazat is kell adni.

Ha tehát Szeged házikezelésben tartaná meg földjeit, ez legalább a termelés szempontjából előnyös lenne, bár ezt az előnyt lerontja az az elmélet, amely az állami és városi birtok korlátozásait hirdeti és ezt a tételt bőségesen és kielégítően okolja meg azzal, hogy a mai társadalmi rend velejárójával, az alig korlátozott szabadversennyel a városi és állami birtok nem egyeztethető össze, nem tudja ennek lehetőségét, amelyek pedig bizonyos értelemben korlátlanok, kihasználni; nem tud a konjunktúra hullámzásával lépést tartani, nincs meg a kellő mozgékonyága, termelését

nem szervezheti át kívánalmainak megfelelően, sőt még a közületre is káros, mert hiszen leköti a birtokot.

Azonban a város csak kis részt tart meg földbirtokából saját kezelésében, alig több, mint 10 százalékát az összterületnek, a többi bérbeadással hasznosítja.

A bérletek megoszlására vonatkozólag közlöm az alábbi hozzávetőleges összeállítást:
Bérlet időtartama: Nagysága kat. holdakban:

5 év	372 hold
10 év	5920 hold
20 év	964 hold
25 év	36883 hold
29 év	22 hold
30 év	680 hold
55 év	805 hold
99 év	286 hold

Amint ebből az összeállításból láthatjuk, csak nagy optimizmussal lehet azt állítani, hogy a városi bérletek megközelítenék a tulajdonjog helyzetét, hiszen *a bérletek zöme 25 évre, vagy még annál is rövidebb időre szól.*

A bérletek időtartamán kívül még más intézkedéseket is kifogásolhatunk a város földbirtokpolitikájában. Kifogásolhatjuk *a bérle-*

tek azonnali felmondhatóságát és át nem örökíthetőségét. Támaszthatunk kifogást a bérbeadás módjára vonatkozólag, hiszen a jelenleg érvényben lévő árverési rendszer semmiben sem garantálja, hogy a legtöbbet ígérő egyezsersmind a föld megmunkálásához legjobban értő és a földre leginkább rászoruló, szóval a legelhivatottabb lesz, ahogy azt a nemzet érdeke megkívánná. Épp így kifogásolhatnánk a bérösszeg megállapítására vonatkozó intézkedéseket, amelyek nem egészen fedik azt a legelemibb követelményt, hogy a méltányos bért a hozadék változó nagyságával egybehangzóan kell megállapítani. Ugyancsak, mint hiányosságot, róhatnám fel azt, hogy a város nem folytat megfelelő szociális politikát akkor, amikor nem követ el a bérlők támogatására, a tanyai települések és a termelési s megmunkálási módok modernizálására minden megtehető, vagy legalább is kevesebbet vél meglehetőnek, mint amennyit a valóságban meglehetne.

Azonban még ha mindezen hiányosságokat ki is küszöbölnék, még ha megfelelő kezekbe jutna is a föld a méltányos bérek mellett, még ha szabályrendeletek biztosítanak is a bérlet időelőtti föl nem mondhatóságát és tennék

azt átörökölne lové a bérleti időn belül, még ezek együttesen sem adhatják meg *azt az ambíciót, erőt, biztonságérzetet és a mind-ezekből fakadó nyugodt meglegedést*, amely egyetlen biztosítéka a társadalom békés, folytonos, zökkenésmentes fejlődésének.

Ezt egyetlen megoldás eredményekben csak *a bérelt területek megváltásának, magántulajdonba jutásának lehetősége*.

Ez egyrészt alkalmat adna arra, hogy a város 14.000 bérlője munkájának, takarékoságának eredményét, ha ugyan a jelenlegi mostoha viszonyok között erről szó lehet, biztosan befektethesse, hogy néhány mostoha gazdasági év eredménytelenséget *kivárhassa* és a következő kedvező esztendőök alatt a veszteségeket helyreépíthassa és hogy őket a saját földön végzett eredményes munka további hasznos erőfeszítésekre sarkalja.

Másrészt ez a reform, ha nem is hozna pénzben értékelhető hasznot a városnak, mégis előnyös lenne annyiban, hogy *az immobil vagyományt veszteség nélkül mobilizálná*. Egyébként a helyzet változatlan marad, hiszen eddig sem lehetett az észszerű bérletpolitikának célja minél nagyobb haszon elérése magas bérösszegek megállapítása által

(mert a jövedelem illetén emelkedésével az adóforrások ugyanolyan arányú csökkenése járt volna), hanem inkább a bérlők megfelelő támogatása és létük biztosítása. Ez a feladat, a támogatás és irányítás munkája továbbra is megmaradhat, sőt kell is, hogy megmaradjon a város kezében.